

Hommel, Flach og krigens tåge

Kronik bragt i *Information* den 15. marts 2006

Af Nicolas T. Veicherts, major, Afdelingen for konflikt- og sikkerhedsstudier, DIIS

Ikke alle overtrædelser af militære bestemmelser eller internationale konventioner bør pr. automatik overdrages til Forsvarets Auditørkorps. For så risikerer Danmark at få et handlingslammet forsvar, der fokuserer på ikke at gøre noget forkert snarere end på at løse den opgave, som det er sendt i krig for at løse

Selvfølgelig skal gældende regelsæt justeres efter Hommel-sagen, men det er helt afgørende, at man ikke glemmer, hvad krig er - nemlig en til tider beskidt og uoverskuelig affære, hvor soldater engang imellem må tage beslutninger, som set i bakspejlet nok var forkerte, men alligevel ikke bør føre til en sag. Siden Hommel-sagens begyndelse har der fra mange sider lydt krav om, at Forsvarets procedurer for tilbageholdelse af personer, uanset om de er fjender, terrorister, oprørere eller civile, gås efter i sømmene. Lex Hommel var således allerede skrevet, da byrettens dom faldt i januar i år. Uddannelse og bestemmelser er blevet ændret og procedurer skærpet.

I sidste uge besluttede Forsvarets Auditørkorps, at Annemette Hommels chef, oberst Henrik Flach, ikke skal tiltales for pligtforsømmelse. Ikke desto mindre er det også nødvendigt at skabe en Lex Flach. Den skal have til formål at få politikere og befolkning til at acceptere, at ikke alle overtrædelser af militære bestemmelser eller internationale konventioner pr. automatik overdrages til Forsvarets Auditørkorps. Sker det ikke, risikerer Danmark at få et handlingslammet forsvar, der fokuserer på ikke at gøre noget forkert snarere end på at løse den opgave, som det er sendt i krig for at løse. Blandt andet om kort tid, når den danske hær sendes på sin formentlig hidtil farligste mission i det sydlige Afghanistan. I forlængelse af Hommel-sagen og af mangel på en Flach-sag er det nødvendigt at repetere tre væsentlige begreber inden for krigsførelse: Opgaven, handlekraft og krigens tåge.

Handlekraft vinder krige

Al militær indsats begynder med opgaven, der - selvfølgelig inden for rammerne af gældende konventioner - skal løses for enhver pris. Først når opgaven er klarlagt, kan parametre såsom tab af liv vurderes. Det sker i form af udarbejdelsen af forskellige planer, hvoraf den bedste vælges. At indgå i en sammenhæng, hvor ens egen overlevelse pr. definition ikke har førsteprioritet, kræver, at soldater af alle grader tror på, at de er en del af en plan, der både løser opgaven (ellers skal de jo gøre det om), og som i videst mulig grad tilgodeser deres egen og kammeraternes overlevelse. Det er i denne tro på de militære chefers uovertrufne evner til at

planlægge og lede, samt i soldaternes egen vilje til at beskytte kammeraterne og sig selv, at handlekraft udspringer. Handlekraft kan bedst beskrives som evnen til at turde gøre noget og er helt afgørende, når uventede situationer opstår. Disse uventede situationer kan beskrives som den krigens tåge (jf. krigsteoretikeren Carl von Clausewitz), der notorisk lægger sig ned over udførelsen af enhver militær aktion. Tågen opstår typisk fordi efterretninger eller forudsætninger viser sig at være forkerte eller mangelfulde, fordi materiel bryder ned, eller fordi allierede styrker, den lokale befolkning eller fjenden ikke altid lige gør, som man troede. Af samme grund kan krig eller militær indsats ikke skrives på en formel. Krigskunst er ikke noget absolut, men noget relativt; en kombination af en god plan, held og den fornødne handlekraft.

Militært spild

Hvor der handles, der spildes - det gælder også i krig. Det kan være spild af ressourcer, spild af tid og spild af liv. Det værste militære spild er det, som fører til, at opgaven ikke kan løses - dernæst kommer tab af menneskeliv, hvor det ikke var nødvendigt. Uanset hvor god den militære uddannelse bliver, og hvor god dømmekraft soldater har, vil der i krig forekomme situationer, hvor den udviste handlekraft er problematisk. Typisk fordi handlingen ikke hjalp noget, fordi den forværrede mulighederne for at løse opgaven, eller fordi den var i strid med gældende forskrifter, konventioner m.v. Af samme grund er det et militært dogme, at den militære chef i felten altid skal placere sig netop dér, hvor hans plan er mest sårbar, og hvor soldaterne derfor må forventes at have størst behov for hans vejledning.

Forkerte handlinger

Alligevel vil der ske 'forkerte handlinger'. Når de skal bedømmes, sker det logisk nok med udgangspunkt i bestemmelser og konventioner, men det er i sig selv ikke nok. 'Forkerte handlinger' må nødvendigvis også vurderes i forhold til, hvor 'tåget' det var, da de skete. Det kan kun soldaternes nærmeste chef, der jo bedst kender den opgave soldaterne skulle løse, og den plan de skulle følge. Kun chefen kan have den fulde forståelse for, på hvilke områder planen ikke dækkede, og hvor soldaterne følgelig måtte vise handlekraft. Kun chefen kan vurdere, hvorvidt soldaterne søgte eller fik den nødvendige vejledning, herunder om det var muligt. Først når chefen har ganget overtrædelsens karakter med krigens tåge, kan han tage stilling til, hvorvidt der bør gives et klap på skulderen, en skideballe, en bøde, eller om soldaten/enheden skal sættes til anden tjeneste - eller om overtrædelsen er så grov, at den bør overgå til auditørkorpset. På samme måde gælder for chefen selv, at hans handlinger må vurderes af en overordnet chef.

Dette kendskab til krigens tåge og evnen til at kunne afgøre om en sag også er en auditørsag, er en væsentlig del af de lederegenskaber, som forsvarets chefer nødvendigvis må besidde, når de gives ansvaret for indsættelsen af danske soldater.

Lex Flach

Det værste, der kan ske, er, at der etableres en Lex Flach, hvor jurister overtager dele af det ansvar, det er at være chef for soldater indsat i krig eller under krigslignende forhold. Eller endnu værre; at sager overdrages til auditørkorpset ud fra et ønske om at ville imødegå ubehagelige sager eller begyndende mediestorme med et 'auditørkorpset er på sagen'.

Det betyder ikke, at de jurister, der allerede i dag er med i felten, skal sendes hjem, men at deres juridiske input ikke må udvikle sig til at blive absolutter. Sker det, og oplever danske soldater, at deres fejl hver gang skal vurderes af auditører, vil de naturligt være tilbageholdende, næste gang opgavens løsning kræver, at de gør noget. En sådan uvished kan endog føre til, at soldaterne, på ethvert niveau, vil forsøge at dække over potentielle fejl.

Grov uagtsomhed og det, der er værre, skal selvfølgelig straffes, men altså ikke nødvendigvis i byretten hver gang. Det må være et krav, at forsvarrets ledere, politikere og befolkningen accepterer krigens tåge som en præmis, når dansk militær indsættes. Hos den dygtige militære chef, der er tæt på opgavernes løsning, vil denne forståelse i øvrigt ofte manifestere sig som en særlig kildren i maven, der kun kommer, når det er tid til at inddrage Auditørkorpset.

På samme måde, som der burde have været is i mange maver i Danmark, da Annemette Hommel pludselig stod helt alene, efter at hun havde udvist handlekraft i en situation, hvor hendes chefer tilsyneladende satte deres egen karriere højere end den opgave, som de var sendt til Irak for at løse.